

N A S C H R I F T.

Nu de taak is afgewerkt, die ik reeds in het najaar van 1885 op mij nam, maar waaraan ik ten gevolge van velerlei tusschenkomende werkzaamheden eerst in het vorige jaar kon beginnen, zij mij nog vergund, met een enkel woord rekenschap te geven van de wijze waarop ik dien arbeid opgevat en verricht heb.

Het was niet mijn doel, de uitgave te bepalen tot een verbeterden herdruk van onze oude Gereformeerde Kerkenordering in hare achtereenvolgende wijzigingen, ten einde daarvan een betrouwbaren tekst te leveren volgens de nog aanwezige authentieke acten of beste afschriften. Toen ik indertijd voor mijzelfen zulk een tekst uit een aantal archiefbundels bijeenzocht, vond ik daarin bovendien nog een overvloed van belangrijke stukken, die van onze oude Synoden afkomstig waren. Met het oog op die stukken nu kon ik thans de uitgave niet beperken tot een klein gedeelte van de Synodale acta. Veeleer moest ik mij beijeren, om ook al dat nieuw verzamelde onder ieders bereik te brengen, en alzoo de bedoelde acta zoo volledig mogelijk af te drukken.

Maar waar aan den éénen kant zooveel meer gegeven wordt dan in vroegere uitgaven onzer Kerkenordering, moest nu aan den anderen kant de grens ook veel enger getrokken worden, zoodat niets werd opgenomen dan hetgeen behoort tot de constitueerende Synoden van de zestiende eeuw, met uitsluiting van al het latere, en ook met uitsluiting van al wat slechts provinciaal was.

Overeenkomstig het doel van de Marnix-Vereeniging moest hier voorts nog iets anders worden uitgesloten. De persoonlijkheid van den uitgever moest geheel op den achtergrond treden; en er moest slechts voor gezorgd worden, dat het den lezer zooveel mogelijk zijn zou alsof hij de archiefstukken zelven voor zich had. Daarom heb ik eenerzijds alle historische aanteeeningen en gevolgtrekkingen achterwege gelaten, ook al was de verzoeking soms groot om uit deze stukken bekende berichten over personen of gebeurtenissen te verbeteren of aan te vullen. En om dezelfde reden heb ik anderzijds niet alleen de stukken onder zekere rubrieken gerangschikt, maar ook critische aanteeeningen daaraan toegevoegd, ten einde omtrent hun karakter en oorsprong en vroegere uitgaven den lezer behoorlijk in te lichten ¹⁾.

Wat den tekst betreft, heb ik mij natuurlijk toegelegd op de grootste nauwkeurigheid, bij de belangrijkste stukken door herhaalde collationeering met het origineel, opdat de afdruk niet slechts woordelijk maar ook letterlijk daaraan zou beantwoorden, met al de eigenaardigheden en ook met al de inconsequentien van de zeer uiteenlopende spelling. Bij de namen, die onder de stukken vermeld staan, is als regel aangenomen, dat alle eigenhandige onderteekeningen, maar ook deze alleen, met kapitale letters gedrukt zijn ²⁾.

De hier nog volgende registers konden moeielijk zóó gemaakt worden, dat zij altijd aan ieder voldoen zullen, voor het be-

1) In de boven bedoelde critische aanteeeningen is op blz. 54, in de laatste alinea, nog iets te verbeteren. Aldaar had nl. moeten vermeld worden, dat met betrekking tot de Eendensche Synode althans nog ééne instructie is overgebleven, t. w. die van de kerk van Keulen, bevattende 13 generale en 11 particuliere punten; afgedrukt in de Werken der Marnix-Vereeniging, Serie III, Deel V, blzz. 9—17. — Ook staat op blzz. 46 vg. en 212 bij vergissing: M. J. van Lennep; lees: M. F. v. Lennep.

2) Ten aanzien van het boven gezegde is op blz. 87 nog eene drukfout te verbeteren. De vier namen, die aldaar voorkomen, moesten met eene gewone letter (niet kapitaal) gedrukt zijn.

paalde doel waarmede iemand soms daarin zoekt. Dat zou al te veel tijd, en ook al te veel plaats vereischt hebben. Intuschen heb ik mij ten doel gesteld, in het naamregister de personen te vermelden met de namen en de schrijfwijzen, die het meest bekend en gewoon zijn, en in het register van zaken niet alleen de hoofdzaken op te nemen, maar ook door eene zekere classificeering het zoeken naar andere gelijksoortige zaken eenigszins mogelijk te maken.

Amsterdam, 18 Juni 1889.

F. L. RUTGERS.